

PREDBRAČNI MORAL

Dr. Jordan Kuničić

Ovaj slučaj nije izmišljen. Odigrao se ove godine. Djevojka pristupila ispovijedi. Ona i njezin zaručnik posjećuju vjeronauk za odrasle. Na vjeronaučnoj pouci vjeroučitelj(?) im je iznio usvojenu teoriju iz SVEZAKA, 1970, br. 17—18, str. 66—72. Tu se zastupa teorija o primatu ljubavi i kategoriji partnerstva. Vjeroučitelj je jednostavno usvojio što se iznosi u tom članku i proglasio da intimni odnos prije braka služi kao ratifikacija, potvrda i prihvaćanje osobne ljubavi. Takav postupak ne prima svoju diskvalifikaciju u svjetlu šeste zapovijedi dekaloga. Posrijedi je i zahtjev partnerstva i zahtjev ljubavi. Može li se uopće govoriti o krivnji? Postupak se ne podudara sa svim zahtjevima društvenih odnosa, jer predbračno stanje nije institucionalno osigurano, a nije institucionalno osigurano jer danas još prevladava individualistički shvaćena ljubav. Treba se otresti nepovjerenja prema tijelu i tjelesnim nasladama, a slobodno iskušavati nježnosti pa i iskušavati tjelesnost; tako diktira načelo primata ljubavi po kategoriji partnerstva.

Djevojka je bolnim glasom rekla: Do sada je vjera štitila djevojačku čast, a sada meni zaručnik govori da će me napustiti ako ne privolim na intimnost spolnog čina, jer da se naučavanje Crkve promijenilo. Tako je, eto, rekao vjeroučitelj(?). Treba dokinuti vezu spolne ljubavi s grijehom i krivnjom, govori se u istom članku (str. 68), i tada će i tijelo iskusiti nešto od »radosne vijesti«.

Odgovor

Nijedna znanost ne napreduje ako se ponavljaju stare objeckije i ako se ne vodi računa o rješenjima tih objeckija, nego se objeckije jednostavno uzimaju kao teze i premise za daljne krive zaključke. A osnovne tvrdnje iznesene u ovom članku i u ovoj reviji više su puta iznesene i odbačene. Međutim, nekima nikada dosta ponavljanja istih nezrelih teorija, ili bolje: nezdravih hipoteza.

Vlastitost je spomenutog članka, kao i njemu sličnih, tj. onih s područja modernizma, da tvrdnje ne dokazuje. Člankopisac tvrdi i narcisoidno se zadovoljava u tim tvrdnjama bez osvrta na fundiranost njihove formulacije. O bračnoj ljubavi i partnerstvu vidi npr. BS, 1966, br. 2, str. 393—404; osobito 1968, str. 198—222 itd. Doista, ova referencija mogla bi biti dovoljna, ali naša javnost danas ponovno čita arbitrarne hipoteze, nepotrebne kontestacije, pa je potrebno ponoviti naučavanje u skladu s crkvenim učiteljstvom.

1. Pita se najprije koja je nauka više u skladu sa Sv. pismom, odnosno, da li se usvojena crkvena nauka temelji na vrlo površnoj egzegezi, kako piše R. Bleistein u navedenom članku. Da li prema Sv. pismu moramo osuditi predbračni intimni odnos spolnog čina jednostavno kao čin bludnosti u raskoraku sa šestom zapovijedi ili ne.

Istina je da se u nekim dijelovima poganskog svijeta bludnost nije smatrala grijehom. Apostoli su radi toga osjećali znatne teškoće u pozivu pogana na obraćenje. Međutim, ne može se reći da je kršćanstvo u tom pitanju nastupilo posve originalno. I prije njegova nastupa bilo je primjera isticanja spolne čistoće, osuđivanja zloupotrebljavanja spolnog nagona. Rimljani su smatrali bludnost sramotnom i vrijednom crvenjenja. Stoići su spolnu umjerenost stavljali čovjeku u osnovnu dužnost. Aristotel zna za onoga koji je čist i onoga koji se opire niskim spolnim prohtjevima. Kod Židova je vrijedno spomena kako se spolna čistoća mora čuvati prema dobi i staležu, a vlastita je krepost njihovih djevojaka da ne stupaju u spolne veze s mladićem prije zakonita braka, pa se cijeni parthenos — spolno čista osoba (G. Spicq, TH. MOR. du N. T., II, str. 555—6; 818 bilj. 3; 824 bilj. 4 itd.; R. Schnackenburg, DIE SITTICHE NOTSCHAFT DES N. T., München, 1954, I, treći dio, pogl. I, § 31).

Iz Sv. pisma se vidi očito da bludnost i idolopoklonstvo predstavljaju inkompatibilnost s kršćanskim nazorom na svijet i život. Bludnost se ne može složiti ni s vjerom ni s moralom. Sve vrste bludnosti izražene su izrazom *porneia*. Na nju se svodi vanbračni prileg u najširem smislu, spolna nečistoća uopće, spolne slobodštine, prevlast požude, razne perverzности, tako da spolna veza žene prije braka čini samu *porne* nečistom, bludnom. Iako se spolna čistoća povezuje s ostalim krepostima, ona se tretira i sama, kao zasebna krepost, npr. 1 Kor 7,9. Bludnost spada u sramotne i nečasne strasti, pa je u tome Sv. pismo samo jeka općeg shvaćanja čovječanstva. Cijena spolne čistoće pripada baštinskom shvaćanju čovječanstva.

Pisac članka apelira na »današnje« nazore. Za njega su mjerodavni kriteriji »protesta i protivljenja«, jer tako je »danas«. Prema tome, pisac prihvaća kriterij *činjenice* kao kriterij *istine*. Irenistički se uklapa u val protesta i protivljenja a da ne misli na kriterije iznad promjenljive vremenske situacije. Još gore: pisac želi naći opravdanje svojih hipoteza pozivom na kršćansku ljubav, koja je u Sv. pismu sinonim za Božje zapovijedi, za očitovanu volju Božju, izraženu u Sv. pismu i povjerenu crkvenom učiteljstvu da je tumači, čuva, propovijeda.

Ima li bjednijeg stava negoli je takav konformizam? Hoćemo li pozivom na činjenično stanje, na »danas«, opravdati abortuse, genocide, perversije, kriminal i sl.? Zar u objavljenoj nauci postoji poziv na *danas*, kao nešto oprečno prošlosti, kao što se pozivamo na suvremenost u tehnici, medicini i drugim pozitivnim znanostima? Možemo li govoriti o »izvorno kršćanskom u svom suvremenom obliku« (str. 67) ako je to naučavanje kontradiktorno oprečno kršćanskoj autentičnoj misli?

2. Pisac smatra da je njegovo neteološko iznošenje stava doista »novo«. Kao što ne odgovara Sv. pismu, jer su u Sv. pismu svetost, sveta ljubav i spolna čistoća nerastavljive, te svaki grijeh nečistoće vrijeđa hram Božji, tjera Duha, a časti idole i sotonu (2 Kor 6,16; Otk 14,1-5), tako ne odgovara ni autentičnoj teologiji. Ali ni u tome ne predstavlja nešto »novo«, što bi bila zabluda današnjice. R. Bleistein ponavlja zablude prošlosti. Kanonik Zanin de Solcia u 15. stoljeću naučavao je isto. Bludnost izvan braka nije grijeh, osim ako se protivi pozitivnim zakonima. To se onda nazivalo epikureizam, a nema razloga da ga takvim ne nazovemo i danas. Osudio ga je Pio II (Denz 1367). Osim toga zabačen je od crkvenog učiteljstva i laksizam na području spolnosti (Denz 2060; 2148—50). To je razumljivo, jer intimni odnosi spolnog čina prije braka nisu drugo do vanbračni prileg ili fornikacija, bludni čin, osuđen od sv. Pavla u 1 Kor 6,9. Recimo točnije: osuđen od Krista. Ako je preljubni pogled karakteriziran kao mentalni preljub (Mt 5,28), razumljivo je da će zaželjen, pa i samo zaželjen bludni čin predstavljati bludnost (Mt 15,19). To sve onečišćuje čovjeka. Blaženstvo je obećano onima koji su čista srca (Mt 5,8); oni imaju privilegirano mjesto u nebeskoj slavi (Otk 14,4).

3. Naznačimo i nama bliže porijeklo Bleisteinova maštanja. To je situacionistička teorija. Za situacionizam ljubav vrijedi kao najviša vrednota pa joj i somatsko sjedinjenje mora služiti, jer joj je podređeno. Da se spasi ljubav, može se pripustiti spolni čin koji time prima obilježje etičnosti (Pio XII, br. 161, u izdanju Savignat-Utz-Groner). Pa kada se sjetimo da situacionizam spada u prošlost, u neuspjelo rušenje kršćanskog teologalnog morala, pisanje Bleisteinovo i serviranje tih ideja našoj publici ne možemo a da ne nazovemo očitom retrogradnom devolucijom, bacanjem na pretkršćanske pozicije, u poganstvo. Znači da je to pisanje zakasnilo preko dvadeset stoljeća. A ipak, ima ih koji ga prihvaćaju kao nešto »novo«, ili »moderno« ili »suvremeno«, u duhu »današnjice«. Smatram da najobičnija znanstvena objektivnost i poštenje traže da se u iznošenju takvih teorija nastoje najprije obeskrijepiti razlozi prošlosti. Pisac to ne čini, jer možda sebi pripisuje autoritet, ako ne i infalibilitet, ili barem neki proročko-mesijanski dar.

4. Mislim da se o tom pitanju nema što raspravljati. Članak ništa ne dokazuje, osim nepoznavanja teologije, nepoštivanja prošlosti, sljepog konformizma prema paneksualističkim strujanjima, popuštanja hedonizmu, odstupanja od naučavanja Crkve. Je li to dosta? Ne, jer gomila na svoja leđa veliku odgovornost. Svjesno i hotimično, promišljeno i razmišljeno, bez ikakvih skrupula prelazi preko sablazni i pri-

jetnja skopčanih sa zavodenjem nevinih (Mt 18,6). Koliku odgovornost imaju oni koji ovakve krive ideje šire, i oni koji puštaju da se te ideje šire, to neka sudi savjest svakog pojedinca i Sveznajući. Činjenica je da ovakve publikacije više spadaju na disciplinu, na upravni nego na znanstveni forum, jer u članku uopće nema ni trunka nekog argumentiranja ni znanstvene metode.

5. Bleisten priznaje da intimnim odnosom spolnosti prije braka ipak treba pripisati neki manjak, »što nedostaje društveno priznanje i garancija stalnosti i čvrstoće partnerskih odnosa s te strane« (str. 69). S te strane može se govoriti i o nekoj krivnji.

Eto, čisto i bistro svu defektnost takvog postupka pisac svodi na pozitivne zakone, kao i Zanin de Solcia. Crkva shvaća predbračno stanje kao »sponsalia« — bilateralno obećanje o budućem sklapanju braka. Opstoji dužnost, teška dužnost pravednosti i ljubavi da partneri održe obećanje te sklope brak, ali protiv kršenja zadane riječi, obećane ljubavi, ne može se apelirati ni na sudski ni na administrativni aparat (kan. 1017).

Teolog osjeća veliku mučninu u tako neodgovornom naturaliziranju predbračnog stanja. Shvatimo da su sponsalia kao dispozitivni čin za brak, pa s tog gledišta spadaju i pod kompetenciju Crkve (Denz 2658); a svesti taj čin samo na civilni forum, izvući ga iz kompetencije Crkve, najobičnija je modernistička zabluda (Denz 2974).

6. Prebacivati pitanje predbračnog spolnog čina na socijalne odnose, recimo na sociologiju, još je jedna krupna greška piščeva. Pozitivne znatnosti ne mogu diktirati kriterij dobra—zla moralci. One nisu kompetentne da kvalificiraju ljudske čine s moralnog gledišta. To spada na etiku, odnosno na teologalni moral za kršćane. To se područje tretira u moralci gdje se raspravlja o seksu. Jer seks predstavlja poseban prostor, drugim riječima: seksualni se odgoj mora promatrati u svjetlu spolne čistoće ili spolne umjerenosti. Spolnost je prostor koji niti je uvijek niti je nužno povezan sa socijalnim redom. Perverzije se mogu događati bez reperkusija na društvene odnose, a ipak su u sebi vrijedne diskvalifikacije.

Ponovimo još jednom: *porneia* znači nedopuštenu spolnu vezu, vezu izvan braka, bilo općenito kao vanbračni privileg, bilo kao preljub, bilo kao mekoputnost, bilo kao homoseksualnost (1 Kor 6,10) i sl. Ona je u načelu protivna kršćanskoj nauci i spada na pogansku, pretkršćansku prošlost, a o kršćanima se govori da su nekada takvi bili, ali da su se oprali... (1 Kor 6,11). Pranje se obavlja najprije na krštenju. Seksualnost pripada kršćanskoj religioznoj i moralnoj osobnosti, jer tijelo je Gospodnje, pozvano da bude čisto, sveto u Kristu. Hoćemo li izbrisati kršćanske usluge čovječanstvu pa započeti iznova? Tada se barem nemojmo hvalisati da iznosimo nešto »novo«, recimo da smo kopači starina koje neupućenima prodajemo kao novost.

7. Vrlo je teško shvatiti kako se pisac usuđuje povezati bludnu ljubav sa središnjom kršćanskom normom: svetom ljubavlju. Pogibeljno

je nediferencirano govoriti o ljubavi, kako sam pisao na drugom mjestu (vidi J. K., ZNANOST SPASENJA, sv. III br. 21; sv. VI br. 77—80). Nepojmljivo je kako se može govoriti o partnerstvu kao dovoljnom kriteriju dobra na tom području, jer nikada i nigdje ne može stati zajedno ljubav prema Bogu, koja se dokazuje u vršenju Njegove volje, i bludna ljubav prema bližnjemu, koja predstavlja grijeh. Nismo li ušli u vrijeme kada se misli da se grijehom Bogu služi? (Iv 16,2). Ili smo doista izgubili sve zajedničke pojmove te izrazima oduzeli svako objektivno značenje? Savršenstvo kršćanske ljubavi jest u totalitetu ispravnog života. Istina ostaje i dalje, naime: Ni bludnici, ni mekoputnici, ni preljubnici, ni pederasti... neće baštiniti kraljevstva nebeskoga (1 Kor 6,10). Svaka vrst bludnosti, kao i preljub, uključuje otpad od Boga (Otk 14,4; usp. 14,8; 17,2,4; 18,3; 19,2 itd.).

Kada bismo htjeli sintetizirati pretjeranosti sadržane u Bleisteinovu članku, mogli bismo ih svesti na ove: modernu hermeneutiku forsira dotle da izgovorenoj, odnosno pisanoj riječi i tekstu oduzima osnovnu snagu (uvodne riječi Pavla VI. uz »Vjerovanje Božjega naroda«, vidi u izdanju F. Holböck, CREDIMUS, Zagreb 1971, str. 17); primat kršćanske ljubavi kao sjedinjenja s Bogom u harmonizaciji života i djelovanja s njegovom voljom pisac miješa s harmonizacijom volje dvoje bludnika pod isprikom osobne ljubavi; ljubav prema bližnjemu u zajedničkom usklađivanju djelovanja s voljom Božjom pisac poistovjećuje sa zajedničkim otpadom od Božje volje i popuštanjem veneričnoj nasladi, dakle s postupkom protiv pravednosti i ljubavi prema bližnjemu u svjetlu Božjih zapovijedi; predbacuje dosadašnjem kršćanstvu da se rukovodi nepovjerenjem prema puti, ne razlikujući zakonit oprez prema njoj zbog prirodnih niskih prohtjeva (koje nitko ne može zanijekati ako nije izgubio osjećaj realnosti) od popuštanja tim prohtjevima protiv diktata autentično protumačenog Božjeg zakona od strane crkvenog učiteljstva; spolni nagon pisac stavlja u službu čovjeka, radije recimo u službu tjelesnim nasladama, dok autentična nauka stavlja taj spolni nagon u službu ispravnoj ljubavi koja nikada ne smije biti takva da kršćanina snizi ispod dostojanstva što ga je stekao na krštenju, kada je tijelo postalo Kristov dio, Kristov ud (1 Kor 6,15); pisac smatra da je napredak pozitivnih znanosti (antropologije, psihologije, sociologije) mjerodavan za kvalifikaciju dobrih i zlih čina, pri čemu brka te znanosti s teologijom, koja crpi svoje premise u objavljenoj riječi i koja u svojim osnovnim tezama ne ovisi o stanju tih znanosti; u jednu riječ: sjetilnu i veneričnu ljubav brka s kršćanskom ljubavi koja je prije svega vršenje Božjih zapovijedi (Iv 14,21; 15,10).

Na kraju mi ostaje velika zagonetka: što koristi moralci ako joj se nameću tvrdnje bez dovoljna dokaza a uz to pogubne za praksu? Djevojka o kojoj govorim na početku zna da je intimnost spolnog čina izvan braka nešto i protiv razuma i protiv plemenitih osjećaja i protiv općeg shvaćanja ljudi. Što joj ostaje kada svu sebe daje osobi za koju nema garancije da će je uzeti za ženu? Kako će se moći predati tjelesno i osjećajno sakata drugom životnom drugu? Ona ne može sebe naći u činu kojim sebe definitivno gubi za budućnost.

Njena situacija ne vrijeda samo društvene odnose, ona ponizuje i samu sebe, jer je u svakom pogledu manja, osim u zanosu venerične ljubavi, što u isti mah znači još dublje srozavanje u ponor neprijateljstva s Bogom.

Kateheta koji je tako nerazborito usvojio Bleisteinovo mišljenje dokazuje ne samo da nije teolog nego da nije svjestan posljedica svoga stava. Bi li on to savjetovao svojoj sestri? Je li svjestan da je on povjerenik crkvenog učiteljstva od kojeg je dobio mandat predavanja vjerskih istina? Zar je Krist proglasio nevažećim zakon ljubavi koja zazire od sablazni? Ne radi se o sablazni malenih koje treba poučiti nego i o sablazni zrelih koje ne smijemo voditi na krivi put (Mt 18,7; Lk 17,1; Rim 14,13 itd.). To je prva i osnovna zapovijed ljubavi prema bližnjemu, a partnerstvo u zlu negacija je kršćanske ljubavi prema bližnjemu.

SUMMARIUM: Casus discutit de opinione P. Bleistein quam SVESCI in linguam croaticam vertendo notam omnibus gentis nostrae filiis fecerunt. Bleistein opinionem eructat quae actum venericum ante matrimonium aestimat tamquam confirmationem amoris personalis illumque extra campum luxuriae versantem proponit. Utique, Bleistein talem modum agendi aliquatenus vituperat, nam sponsalia non habent certitudinem, cum hodie adhuc amor individualistice concipiatur. Bleistein vult primatum amoris qui conditus iam desinit esse quid mali. — Huic sine scrupulis, imprudenter prolatae opinioni, respondet auctor huius casus ita ut illum totaliter respuat, cum de amore sine debitis distinctionibus Bleistein disserat; campum luxuriae evacuat; minime rationem habeat de doctrina Ecclesiae quae similem somniandi modum saec. XV expresse proscripsit (Denz 1367); christiano sensui de vero amore concordii cum voluntate Dei contraria doceat etc. Opinio Bleistein christianismum hoc in casu retrogradum proponit, et tamen ille hoc tempori nostro congruum aestimat. Cui bono haec et alia offeruntur lectoribus?